

olyan könnyűzenei diplomákat lehetne kiadni, amelyek teljesen megfelelnek az átlagos elvárásoknak.

■ *Mit gondol a szakmai véleményekről ebben a kérdésben, milyen visszajelzéseket kapnak a többi intézménytől, az oktatóktól és a hallgatóktól?*

– Ha arra gondol: kapunk kritikákat is bőven, de ezeket nyilván majd csak akkor lehet cáfolni, ha beindul a képzés és annak eredményei, megvalósuló színvonala megfelelő ellenérv lesz. Addig is lehet persze kommunikálni, de a sok évtizedes „beállt” gondolkodásmódot nem lehet egy-egy vitával megváltoztatni. Ami engem személy szerint lelkesít, az az, hogy a fiatal művészek, muzsikuskok, zeneszerzők, akik nyitottan szemlélik a világot, figyelnek a változásokra, többségében helyeslik és támogatják az elképzeléseinket. Úgy gondolom, ebbe az irányba kell haladni, legalábbis nekünk mindenképpen, aztán majd a jövő bizonyítja, hogy igazunk volt, vagy sem.

■ *Milyen perspektívát nyújt az intézmény a tanárainak?*

– Ez egy nagy küzdelem. Ahogy már korábban mondtam: a fizetések nem versenyeznek a külföldön, a nagy zenekaroknál, esetleg egy komolyabb szólókarrier során megkereshető összegekkel. Azonban akik meg tudják szerezni az oktatói minősítésüket, doktori fokozatukat, habilitációjukat, azokat igyekszünk minél hamarabb feljebb léptetni az egyetemi besorolásokban, és így egyre elfogadhatóbb bérezést nyújtani számukra. Nagy változás csak akkor várható, ha emelkedhetnek a bérek és

az ehhez tartozó finanszírozás is. Talán egyszer ezt is megérjük...

■ *A járvány által előidézett helyzet hogyan hat az Egyetem életére? A zeneoktatásban elég abszurdnak tűnik a távoktatás – mi erről a tapasztalata? Fognak-e diplomát kapni idén a végzős zenészek, milyen terveik vannak a felvételit illetően? Mi lesz az elhalasztott versenyekkel, kurzusokkal?*

– Óriási a kihívás! Ugyanis eddig semmi nem szorított bennünket arra, hogy az online térrel, az ott megvalósítható oktatással foglalkozzunk. Néhány éve még az is gondot okozott az oktatóinknak, hogy a hivatalos egyetemi e-mail címüket használják, figyeljék, mert csak azon küldhettünk hivatalos tájékoztatásokat... Mára mindenki igyekezett kitanulni a videós oktatás csínját-bínját, az online feladatok kiosztását, a különböző programok és alkalmazások használatát. Nagyon büszke vagyok a kollégáimra, mert kiválóan vizsgáztak rugalmasságból, alkalmazkodóképességből. Mostanra megvalósult az átállás és zajlik az oktatás. Lesznek diplomák és felvételik is. Még küzdünk azért, hogy a lehető legjobb feltételeket tudjuk majd biztosítani a hallgatóknak, de úgy látom, hogy sikerülni fog mindent időben kialakítani. A kurzusok, versenyek, koncertek pedig most halasztódnak, arra az időszakra, mikor újra visszatérhetünk a „normális” oktatási formákhoz. Addig meg igyekszünk kitanulni mindent, ami csak fontos lehet számunkra a jövőben is az online oktatási formákkal kapcsolatosan.

Mechler Anna

„Gyerekként rögtön karmester szerettem volna lenni”

Maxim Vengerov nevét minden klasszikus zenét művelő és kedvelő ismeri, hiszen a világ egyik legjobbjának tartott, legismertebb hegedűművészeről van szó. Azt viszont kevesen tudják, hogy milyen pályára készült gyerekkorában, vagy miért választotta pont ezt a hangszeret. Minderről és sok másról is faggattuk budapesti fellépése apropóján.

■ *Nemrég a MÁV Szimfonikus Zenekarral közösen adtak koncertet. Ki választotta az elhangzó műveket?*

– Beethoven-év van – erről bizonyára mindenki tud, aki szereti a klasszikus zenét. Számomra egyébként minden év egy kicsit Beethoven-év is, hiszen gyakran játszom a hegedűversenyét és sokszor vezénylem valamelyik szimfóniáját. A zenekar szerette volna, hogy most is ilyen programot állítsak össze, hát így alakult. A koncert első felében Beethoven Hármaversenyét adjuk elő, két csodálatos ifjú szólista, Devich Gergely és Ránki

Fülöp csatlakoznak hozzám. A második részben pedig a hetedik szimfóniát játsszuk, én vezénylem a zenekart. Nagyon sztenderd, de mégis frissítő a műsor. Beethovenre, mint szerzőre azt mondhatnám, hogy egyszerű, de ezzel együtt mégis nagyon komplex. Sokoldalú, sok színt jelenít meg a műveiben. Érezhető, hogy lélekkel teli muzsikáról van szó, és az a jó ebben, hogy változatosan lehet interpretálni. Persze az előadási mód nagyban függ a koncertteremtől és a közönség elhelyezkedésétől is. Ez a zene mindig más, nincs két egyforma előadás,

ezáltal bizonyos értelemben kortárssá válik. Folyamatosan alakul.

I Milyen gyakran van alkalma ennyire fiatal szólistákkal színpadra lépni?

– Nem mondanám gyakorinak, de nagyon várom, hogy színpadra léphessek velük. A fiataloktól mindig sokat lehet tanulni. Persze nagyon remélem, hogy a közönség engem is fiatal szólistának lát majd – *mondja nevetve.* – Azt hozzá kell tennem, hogy hiába vagyok „csak” 45 éves, de most van a 40. évfordulója annak, hogy színpadon koncertezem. Az első hangversenyt 5 évesen adtam. Annyira élveztem az elmúlt negyven évet, hogy úgy döntöttem, ezt a jeles dátumot megünneplem. Lényegében az idei összes koncertem ünnep, de most kifejezetten egy alkalomra gondolok: ez a hangverseny Londonban lesz június 12-én*, ahol kiváló kollégáim, Mischa Maisky és Martha Argerich lesznek partnereim Beethoven Hármasszertében, az Albert Hallban. A kísérő zenekar az Oxford Filharmonikusok lesznek, ahol rezidens karmesterként is működtem. A koncerten előadom továbbá Sosztakovics első hegedűversenyét, és készülünk egy különleges műsorszámmal is. Ez Sarasate Navarrája lesz, de nem akárhogyan! Átírva 10 hegedűsre. A Royal College of Music növendékei csatlakoznak majd hozzám. Az intézményben jelenleg a „Polonsky Visiting Professor of Violin” titlust töltöm be.

I Emlékszik még arra, hogy mit játszott ötévesen azon a bizonyos első koncerten?

– Igen! Főleg rövid kis darabokat, például Paganini egyik könnyebb variációját egy romantikus témára, azt hiszem Csajkovszkij tollából. Összesen fél órás programot játszottam, ami elég sok, tekintve, hogy még kisgyerek voltam.

I Feltételezem, nem öt évesen kezdett el hegedülni tanulni...

– Egészen pontosan 4 éves és 8 hónapos voltam, amikor először kezembe adták a hangszert. Lényegében fél év kellett ahhoz, hogy ki tudjak állni a pódiumra. Gyorsan tanultam, talán nem túlzás ezt állítani – *mondja mosolyogva.*

I Beszéljünk egy kicsit a szimfóniáról! Azért választotta a hetediket, mert ez a kedvence?

– Mindegyik különleges. Kicsit olyan ez, mint ahogy minden évszakknak megvan a sajátossága, úgy Beethoven összes szimfóniája is saját profillal, egyedi hangulattal rendelkezik. Érdeemes tudni, hogy a zeneszerző hallása 1798-ban, 26 évesen kezdett romlani, 1801-re nagyjából 60 százalékban elvesztette hallását. Mire eljutott a 3. (Eroica) szimfóniájának megkomponálásáig,

*Az interjú a járvány kitörése előtt készült.

FOTÓ: STEIBER MÁTÉ

addigra szinte már nem is hallott. Ez a szörnyű lelki állapot, testi fogyatkozás megjelenik a zenéjében: tele van szenvedéssel, drámaisággal. Ugyanez a végzettség mutatkozik meg a hetedik szimfónia második tételében – itt viszont már a halvány reménysugár is megjelenik, hiszen a súlyos mollban írt részek között felbukkannak dúr epizódok, így a hallgatóság újra lélegzethez juthat. Pont olyan ez, mint az élet maga: változatos, sokszor nehéz, de mindig meg lehet benne találni a szépséget. A Beethoven műveiben felszínre törő érzelmi gazdaság miatt sokan érzik úgy: ez a zene nem a múzeumokba, az archívumokba való. Örök aktualitása miatt már-már kortársnak tekinthető.

Sokszor előfordul, hogy bizonyos interpretációk extrém, túl gyors tempókkal háttérbe szorítják a szimfóniák mondanivalóját. Én arra törekszem, hogy mindent annak megfelelően szólaltassak meg, amilyen érzelmi állapotban Beethoven volt a hangjegyek papírra vetése közben. Jó pár zenei gondolat csak úgy nyerheti el a valódi súlyát, ha a megfelelő időben és tempóban játsszuk. Beethoven minden hangja és rezdülése szintiszta arany. Amikor a hegedűversenyét játszom, gyakorta az átlagosnál vagy megszokottnál lassabb tempókat veszek, hogy a belső tartalom érvényesülhessen. Hiszem, hogy minél többet játszom a zenéjét, annál mélyebb szintekre jutok, annál többet érthetek meg belőle. A felszínt is lehet élvezni, de csak mélyre ásva lehet felfedezni a komplexitását, a csak rá jellemző világot, amit teremtett.

■ *Ha már a hegedűversenyt említette: mennyire állandó vagy változó az előadásmód, ahogyan játszani szokta, vagy ahogyan „játszani kell” a művet?*

– Ön is hegedűs, úgyhogy pontosan érti, amit most mondok: az összes nagy hegedűverseny úgy íródott, mintha szimfónia lenne, tehát a zenekar nem csak kíséri a szólistát, hanem fontos szerepet tölt be. Mindegyik mű zenekari bevezetéssel indul, mint egy szimfónia első tételének eleje. A darab ott kezdődik, ahol a zenekar játszani kezd. Amikor a szólista belép, nem történik nagy változás, a szóló természetes vonalban követi a zenekari anyagot. Beethoven hegedűversenyénél ez különösen így van. Nem lehet csak úgy, a belépés előtti ütemekben feleszmélve valami teljesen más atmoszférával játszani, mint amit a zenekar hosszú percek alatt megalapozott. Pont emiatt nem mondanám, hogy lenne bármilyen megszokott interpretációm, amit mindig elő tudok húzni a színpadon. Az összes zenekarhoz és karmesterhez alkalmazkodom, ezáltal tudunk mindig valamilyen új szintet mutatni. Ez persze bármilyen mű előadásánál igaz – ha például egy vonósnegyesben első hegedű lehetek, akinél általában a legnehezebb, legkomplexebb szólam, a „dallam” van, akkor is szinte mindent a többiek, az „ellenpont” határoznak meg.

■ *Miért kezdett el vezényelni?*

– Sokan nem tudják, de én gyerekként rögtön karmester szerettem volna lenni. Sosem gondoltam arra, hogy hegedűművész váljak belőlem. Édesanyám kóruskarnagy volt és apám próbáira is gyakran ellátogattam, ő oboázott. De már a kezdet kezdetén is a karmestert figyeltem, ő nyűgözött le. Tetszett, ahogy mindent irányít, és én is úgy éreztem, hogy ily módon szeretnék a folyamat részese lenni. Született vezető személyiséggel és a zene szeretetével megáldva, zenészcsaládba születve nem is volt kérdés, hogy a karmesterség vonzott. A szüleim azt mondták, hogy ehhez előbb tanuljak meg valamilyen hangszeren játszani. Nem ők választottak helyettem, hanem gyerekként megkérdezték, min szeretnék játszani. Csak azért választottam a hegedűt, mert közvetlenül a közönség előtt foglalnak helyet a színpadon – *magyarázza harsányan kacagva.*

Aztán ténylegesen azért kezdtem el vezényelni, mert meg akartam ismerni a zenét nagyobb mélységeiben – kezdve azokkal a művekkel, amelyeket már sok-sok éven keresztül játszottam. Kicsit „dobozban” éreztem magam: hiába számítottam már akkoriban is jó hegedűsnek, szólistaként szükségem volt azokra a tapasztalatokra, amiket csak a zenekar vezetésével szerezhettem meg. Amióta karmesterként is működöm, sokkal többet tudok a szóló repertoárról, és ezt a tudást vissza tudom forgatni a szólista karrierembe. A másik dolog, ami motivált, az az óriási repertoár. A következő szint számomra a zeneszerzés lenne – meglátjuk, mit hoz a jövő. Egyáltalán, hogy van-e ma lehetősége bárkinek is ennyi mindent csinálni egyszerre. A társadalom afelé hajtja az

egyént, hogy specializálódjon. Ezt már a korai pályafutásom során is tapasztaltam: amikor kimozdultam a szovjet Oroszországból és London felé nyitottam, Mozartot vagy Mendelssohnt játszottam volna szívesen. Erre ezt a választ kaptam: „Nem, mivel Oroszországból jössz, a Csajkovszkij hegedűversenyt szeretnénk hallani tőled.” Úgyhogy azt játszottam, nem is egyszer... Mikor azt hittem, hogy kitörhetek a skatulyából, jött a többi orosz klasszikus; Prokofjev, Sosztakovics, Sztravinszkij. Ezután megálltam egy pillanatra és átértékeltem a történeteket. Én mindent szerettem volna játszani, ezek után erre törekedtem. Hiába érzek bizonyos műveket közelebbinek magamhoz, amikor valamivel éppen dolgozom, az adott napra az lesz a kedvencem.

■ *Elárulna pár kulisszatitkot? Először is, milyen húrokon játszik?*

– Ez jó kérdés! Nagyon sokáig játszottam Pirastro Evah Pirazzi garnitúrával, de most a Thomastik húrok felé fordult az érdeklődésem. Ezek kicsit talán alá vannak becsülve a Pirastrokhoz képest, pedig nagyon jó húrokról van szó! Mélyebb, intenzívebb tónust tudtam elérni velük, mint amire előzetesen számítottam. Persze ez nagyon függ attól, hogy milyen típusú, korú hangszeren játszik az ember. De mindenképpen érdemes kísérletezni.

■ *Melyik a kedvenc Thomastik szettje?*

– Egyelőre a felfedezés fázisában vagyok, de ígérem, jövőre beszámolok a tapasztalataimról – *mosolyog szélesen.*

■ *Hogyan készül fel egy koncertre az esemény napján?*

– Na igen, párszor felfutok a lépcsőn, hogy bemelegítsek – *viccelődik, aztán komolyra fordítja a szót* – attól függ, hogy van-e próbám aznap, vagy nincs. Ha délelőtt van, akkor utána megebédelek, alszom egy jót délután és igyekszem időben odaérni a koncertterembe. A sietésnél, kapkodásnál nincs rosszabb. Ha megérkeztem, lenyugtatom magamat és a légzésemet – gyakran végzek különböző meditatív légzőgyakorlatokat. Ezután nincs más hátra, mint felmenni a színpadra és elkezdni.

■ *Hogyan tartja karban, fitten magát?*

– Ez a teendő nagyon fontos minden hangszeres művész számára. Mivel a test folyton változik, néha tudatosan kell adaptálnunk magunkat ezekhez a változásokhoz. Néha magam is végzek különböző gyakorlatokat, tornákat, de szerencsére ezzel nekem nincs sok problémám. Lényegében csak emlékeztetnem kell magamat, hogy hol vannak a hangszeren a húrok, és figyelni rá, hogy a vérem továbbra is keringésben maradjon – *a gondolat sor közben hangosan felnevet* –, minden más pedig ott van a fejemben.

Hörömpöli Anna

A hangversenyről kritika a 49. oldalon olvasható.